

Laura Hillenbrand

UNBROKEN



Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

Derde druk, augustus 2015

Oorspronkelijke titel: *Unbroken* © 2010 by Laura Hillenbrand (c/o Janklow & Nesbit, New York)

All rights reserved including the rights of reproduction in whole or in part in any form.

Oorspronkelijke uitgever: Random House, New York

© 2014 Uitgeverij Kosmos – Utrecht/Antwerpen

ISBN 978 90 435 2400 1

ISBN e-book 978 90 435 2524 4

NUR 402

Vormgeving omslag: Patrick Staal

Omslagbeeld: Motion Picture Artwork © Legendary Pictures and Universal Studio 2014. All rights reserved.

Nederlandse vertaling: www.meeusevertaalservice.nl

Eerder verschenen onder de titel *De Zamperini legende*, Uitgeverij Kok, 2012.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PROLOOG

Om zich heen zag hij niets dan water.

Het was 23 juni 1943. Ergens op de immense watervlakte van de Stille Oceaan lag Louie Zamperini, bommenrichter bij de Amerikaanse luchtmacht en olympisch atleet, op een klein vlot dat in westelijke richting dreef. Naast hem lag een sergeant, een van de boordschutters van hetzelfde vliegtuig. Op een ander vlot, dat aan het eerste was vastgebonden, lag nog een bemanningslid, met een flinke wond in zijn voorhoofd. De huid van de mannen was roodverbrand door de zon en door de verf van het vlot besmeurd met gele vlekken; hun lichamen waren niet veel meer dan skeletten. Traag cirkelden de haaien om hen heen. De dieren wachtten hun kans af.

Het was al de zevenentwintigste dag dat de mannen hier dreven. Ze waren al zo'n tweeduizend kilometer voortgestuwd door de stroom. In deze wateren waren de Japanners de baas. De vloten begonnen langzaam te veranderen in een zachte brei, waar een zure, branderige lucht aan hing. De mannen zaten vol zoute wonden en hun lippen waren zo opgezwollen dat ze tegen hun neus en kin aandrukten. De hele dag staarden ze naar de lucht. Niemand deed nog moeite om hen te zoeken. Ze waren moederziel alleen op een watervlakte van 118 miljoen vierkante kilometer.

Een maand daarvoor was de zesentwintigjarige Zamperini een van de beste hardlopers van de wereld geweest. Velen hadden gedacht dat hij de eerste zou zijn die de *four minute mile* zou halen, een van de beroemdste records in de sportwereld, waarbij een hardloper binnen vier minuten een mijl aflegt. Nu woog het lichaam van de olympische speler minder dan vijftig kilo en zijn beroemde benen konden hem niet meer dragen. Iedereen behalve zijn familie had de hoop dat hij nog in leven was al opgegeven.

Op de morgen van de zevenentwintigste dag hoorden de mannen in de verte een diep geroffel. Elke vliegenier kende dat geluid: vlieg-

tuigmotoren. Ze zagen iets glinsteren in de lucht – een vliegtuig hoog boven hen. Zamperini vuurde twee lichtkogels af en schudde verpoederde verf in het water, waardoor de vlotten omringd werden door een helderoranje cirkel. Het vliegtuig vloog onverstoord verder en verdween langzaam. Alle hoop was vervlogen. Maar toen kwam het geluid terug en ze zagen het vliegtuig weer. De bemanning had hen gezien.

Hun zwaaiende armen waren vel over been en hun roepende stemmen waren schor van de dorst. Het vliegtuig daalde en vloog langs de vlotten. Zamperini zag de donkere silhouetten van de bemanning afsteken tegen de blauwe lucht.

Er klonk een angstaanjagend geluid. Het water en ook het vlot zelf leken te koken. Er werd gevuurd met een machinegeweer. Dit was geen Amerikaans reddingsvliegtuig. Het was een Japanse bommenwerper.

De mannen doken onder water en klemden zich vast onder de vlotten. Ze krompen ineen toen de kogels het rubber doorboorden en vlak bij hun gezicht sissend het water doorsneden. Het vuren hield aan tot de bommenwerper hen voorbijschoot. De mannen sleepten zich weer op het ene vlot waar nog behoorlijk wat lucht in zat. De bommenwerper helde opzij en vloog weer naar hen toe. Het toestel vloog recht op hen af. Zamperini zag dat de machinegeweren recht op hen gericht waren.

Hij keek naar de andere mannen. Ze waren te verzwakt om terug in het water te gaan. Ze lagen met de handen boven hun hoofden op het vlot. Zamperini was de enige die in het water sprong.

Ergens onder hem lagen de haaien op de loer. Ze kwamen in beweging en zwommen naar de man onder het vlot.

DE SCHRIK VAN TORRANCE

Het was 26 augustus 1929. In de duisternis van de vroege morgen zat in de achterste slaapkamer van een klein huisje in Torrance, Californië, een twaalfjarige jongen te luisteren. Buiten hoorde hij een geluid dat steeds sterker werd. Het was een enorm geraas dat niets anders kon betekenen dan dat de lucht met grote kracht uit elkaar werd geduwd. Het geluid bevond zich direct boven het huis. De jongen zwaaide zijn benen van het bed, rende de trap af, gooide de achterdeur open en rende het gras op. De tuin was gehuld in een onnatuurlijke duisternis en trilde van het lawaai. De jongen stond als aan de grond genageld op het gras naast zijn oudere broer naar boven te staren.

De sterrenhemel was verdwenen. Laag boven het huis hing een gevaarte waarvan hij alleen het silhouet kon zien. Het was langer dan tweeënhalf voetbalveld en zo hoog als een stad.

Wat hij zag, was de Duitse bestuurbare *Graf Zeppelin*. Met bijna tweehonderdvijftig meter lengte en meer dan dertig meter hoogte was het de grootste vliegmachine die ooit gemaakt was. Hij was luxer dan het mooiste vliegtuig, legde moeiteloos grote afstanden af en was zo groot dat toeschouwers hem met open mond nastaarden. Kortom, in de zomer van 1929 was het het wonder van de wereld.

Over drie dagen zou het luchtschip een sensationeel staaltje luchtvaartkunst beëindigen, een reis om de wereld. De reis was begonnen op 7 augustus, toen de *Zeppelin* in Lakehurst, New Jersey, met een lange, trage zucht opsteeg en vertrok in de richting van Manhattan. Op Fifth Avenue zou kort daarna de sloop van het Waldorf-Astoria Hotel van start gaan om de weg te banen voor een wolkenkrabber van ongeken-de proporties – het Empire State Building. In het Yankee Stadium, in de Bronx, droegen de spelers voor het eerst genummerde uniformen: Lou Gehrig droeg nr. 4; Babe Ruth, die binnenkort zijn vijfhonderdste homerun zou slaan, droeg nr. 3. Op Wall Street snelden de aandelenprijzen naar recordhoogten.

Na een langzame draai om het Vrijheidsbeeld stevende de *Zeppelin* naar het noorden om vervolgens de Atlantische Oceaan over te steken. Na verloop van tijd kreeg het gevaarte weer vasteland onder zich: Frankrijk, Zwitserland en Duitsland. Het luchtschip vloog over Neurenberg, waar de extreme politicus Adolf Hitler, wiens nazipartij in de verkiezingen van 1928 was afgestraft, zojuist een toespraak had gehouden om aanhangers te winnen voor selectieve kindermoord. Vervolgens vloog het gevaarte langs het oosten van Frankfurt, waar een Joodse vrouw met de naam Edith Frank zorgde voor haar baby'tje, een meisje dat Anne heette. De *Zeppelin* voer naar het noordoosten en vloog over Rusland. Siberische dorpbewoners die zo afgezonderd van de wereld leefden dat ze zelfs nog nooit een trein hadden gezien, vielen op hun knieën toen ze de *Zeppelin* zagen.

Op 19 augustus, terwijl zo'n vier miljoen Japanners met hun zakdoeken wuifden en 'Banzai!' riepen, cirkelde de *Zeppelin* rond boven Tokio en liet zich zakken op een landingsveld. Vier dagen later, terwijl de Duitse en Japanse volksliederen klonken, liet het schip zich meevoeren door een tyfoon die het met adembenemende snelheid over de Stille Oceaan blies, in de richting van Amerika. Passagiers die uit het raam staarden, zagen alleen maar de schaduw van het luchtschip. Ze staarden naar de schaduw, die 'als een enorme haai langs de wolken zwom'.

Op 25 augustus bereikte de *Zeppelin* San Francisco. Nadat hij aan de Californische kust was toegejuicht, voer hij de duisternis en stilte van de nacht in. Even langzaam als de wind gleed hij over Torrance, waar enkele slaperige mensen hem opwachtten. Een van hen was de jongen die in zijn pyjama achter het huis op Gramercy Avenue stond.

Hij stond recht onder het luchtschip met zijn blote voeten in het gras, als aan de grond genageld. Het was, zei hij, 'afschuwelijk mooi'. Hij voelde hoe de motoren van het schip de lucht bewerkten, maar hij kon de zilveren buitenkant en de fijne details niet zien. Het enige wat hij zag, was de zwarte ruimte die het gevaarte in beslag nam. Het was geen grote aanwezigheid, maar een grote afwezigheid, een enorme oceaan van duisternis die de sterrenhemel leek op te slokken.

De jongen heette Louis Silvie Zamperini. Als zoon van Italiaanse immigranten was hij op 26 januari 1917 ter wereld gekomen in Olean,

New York, als een baby van 11,5 pond met een dos zwart haar dat zo ruw was als prikkeldraad. Zijn vader, Anthony, had voor zichzelf gezorgd sinds zijn veertiende, eerst als kolenmijnwerker en bokser, later als bouwvakker. Zijn moeder, Louise, was een levendige schoonheid die zestien was toen ze trouwde en die achttien was toen Louie werd geboren. In hun appartement, waar alleen Italiaans werd gesproken, noemden Louise en Anthony hun jongen *Toots* (schatje).

Vanaf het moment dat hij kon lopen, kon Louie het niet verdragen als zijn vrijheid werd ingeperkt. Zijn broers en zussen zagen hem overal en nergens rondrennen en springen over alles wat los en vast zat. Zodra Louise hem in een stoel zette en zei dat hij stil moest zitten, ging hij ervandoor. Als ze haar kronkelende zoon niet stevig in haar handen geklemd had, had ze er meestal geen idee van waar hij was.

In 1919, toen de twee jaar oude Louie longontsteking had, klom hij uit het raam van zijn slaapkamer, ging hij een verdieping lager en rende hij naakt door de straat, terwijl er een politiemans achter hem aanzat en een hele menigte hem vol verbazing nastarde. Spoedig daarna besloten Louise en Anthony op advies van een kinderarts met hun kinderen te verhuizen naar het warmere klimaat van Californië.

Een tijdje nadat de trein het Centraal Station had verlaten, ging Louie er plotseling vandoor, rende heel de trein door en sprong van de achterste wagon. Pete, Louie's oudere broer die naast zijn razende moeder stond terwijl de trein achteruit reed om de verdwenen jongen op te sporen, zag hoe Louie met een uitgestreken gezicht over het spoor kwam aanwandelen. Louie glimlachte toen zijn moeder hem tegen zich aan trok. 'Ik wist wel dat je terug zou komen', zei hij in het Italiaans.

In Californië vond Anthony een baan als spoorwegmonteur en hij kocht een stukje grond aan de rand van Torrance, dat 1800 inwoners had. Hij en Louise betrokken een huisje met één vertrek, zonder kraanwater, met een buitentoilet en een dak dat zo lek was dat ze emmers op de bedden moesten zetten. De deur kon alleen op slot met een paar knippen, dus Louise zat geregeld bij de voordeur op een appelkistje met een deegroller in haar hand, klaar om de eerste de beste insluiper die haar kinderen zou kunnen bedreigen er van langs te geven.

Aan de Gramercy Avenue, waar ze zich een jaar later vestigden, wist Louise insluipers wel buiten de deur te houden, maar ze kon

Louie niet in de hand houden. Tijdens een hardlooptwedstrijdje op een drukke autoweg kon hij nog net voorkomen dat hij werd overreden door een rammelbak. Toen hij vijf was begon hij met roken – hij raapte weggegooide peukjes op onderweg naar de kleuterschool. Hij begon met drinken toen hij acht was – op een avond verstopte hij zich onder de eettafel, griste de wijnglazen eraf, dronk ze allemaal leeg, wankelde naar buiten en viel in een rozenstruik.

Op een dag ontdekte Louise dat Louie zijn been had gespietst aan een bamboestok. Op een andere dag moest ze een van de burens vragen Louie's afgesneden teen weer vast te naaien. Eens kwam Louie door-drenkt van olie thuis nadat hij op een boorplatform was geklommen, in een oliereservoir was geduikeld en bijna verdronken was. Er was vier liter terpentijn en een heleboel geschrob nodig voordat Anthony zijn zoon weer herkende.

Louie vond het heerlijk om grenzen te overschrijden; hij was niet te temmen. En naarmate hij slimmer en geraffineerder werd, nam hij al snel geen genoegen meer met waaghalzerij. De schrik van Torrance was een feit.

Alles wat eetbaar was, werd door Louie gestolen. Hij sloop door steegjes met een rol draad in zijn zak om sloten zonder sleutel te kunnen openen. Huisvrouwen die even hun keuken uitliepen kwamen er na een tijdje achter dat hun eten verdwenen was. Mensen die uit het raam keken konden misschien nog net een glimp opvangen van een jongen die ervandoor ging met een cake in zijn handen. Toen een gezin Louie's naam wegliet op de gastenlijst voor een diner, sloop hij hun huis binnen, kocht hij hun Deense dog om met een bot en haalde hij hun koelkast leeg. Op een ander feest ging hij ervandoor met een heel vat bier. Toen hij ontdekte dat de koelkasten van bakkerij Meinzer dicht bij de achterdeur stonden, opende hij regelmatig het slot, stal taarten, at zijn buik vol en bewaarde de rest als munitie voor verrassingsaanvallen. Toen zijn rivalen er lucht van kregen en het ook gingen doen, stopte hij met deze dieverij tot de daders gevangen waren en de bakkers niet meer opletten. Toen beval hij zijn vrienden bakkerij Meinzer opnieuw te beroven.

Het is tekenend voor Louie's kinderjaren dat zijn verhalen erover meestal eindigden met: '... en toen rende ik als een *gek*.' Hij werd vaak

achtervolgd door mensen die hij had beroofd en minstens twee mensen dreigden hem neer te schieten. Om de bewijslast te minimaliseren, omdat de politie routinematig zijn kant op kwam, legde hij opslagplaatsen aan voor de buit, plus een driepersoons schuilplaats die hij groef in een bos in de buurt. Onder de stoeltjes van de schooltribune vond Pete een keer een gestolen wijnfles die Louie daar had verborgen. Hij krioelde van bedwelmdde mieren.

In de lobby van het theater van Torrance stopte Louie toiletpapier in de muntsleuven van de telefoon. Hij kwam regelmatig terug om een draadje achter de vastzittende muntjes langs te steken, het papier vast te haken en zijn handen te vullen met kleingeld. Een metaalhandelaar had nooit gedacht dat het grijnzende Italiaanse kind dat hem armenvol koperafval kwam verkopen datzelfde koperafval de avond ervoor uit zijn eigen opslagplek had gestolen. Toen Louie bij een circus een vechtpartijtje had met een rivaal en hij ontdekte dat volwassenen vechtende kinderen kwartjes gaven om hen te laten ophouden, sloot Louie een tijdelijke wapenstilstand met de vijand en deden ze overal voor de ogen van vreemdelingen alsof ze vochten.

Toen de conducteur van een motorrijtuig weigerde voor hem te stoppen, zette Louie hem dit betaald door de rails in te smeren met vet. Toen een schooljuf hem in de hoek zette omdat hij propjes door de klas gooide, stak hij haar autobanden lek met tandenstokers. Nadat hij een officieel scoutrecord had gebroken in vuurtje stoken, brak hij zijn eigen record door tondel te drenken in gasoline en het geheel te mengen met luciferkopjes, waarmee hij een kleine explosie tot stand bracht. Hij stal een buisje uit het koffiezetapparaat van een van de buurtbewoners, maakte een sluipschuttersnest in een boom, stopte peperboombessen in zijn mond, blies ze door het buisje en maakte alle meisjes uit de buurt aan het rennen.

Zijn meesterwerk werd een legende. Eenmaal beklom Louie 's avonds laat de torenspits van een baptistenkerk, tuigde de klok op met pianodraad, bond de draad aan een boom en bracht de politie, de brandweer en heel Torrance in beweging door de klok ogenschijnlijk uit zichzelf te laten luiden. Bijgelovige mensen noemden het een teken van God.

Slechts voor één ding was hij bang. Tegen het einde van zijn jongensjaren landde er een vliegtuig vlak bij Torrance en de piloot nam

Louie mee voor een vluchtje. Je zou denken dat zo'n onverschrokken kind het geweldig zou vinden, maar de snelheid en hoogte maakten hem bang. Vanaf die dag wilde hij niets meer te maken hebben met vliegtuigen.

Louie deed in zijn kinderjaren meer dan kattenkwaad uithalen. Hij was bezig uit te groeien tot de volwassene die hij later zou zijn. Hij vertrouwde erop dat hij slim, vindingrijk en moedig genoeg zou zijn om zich overal doorheen te slaan en liet zich vrijwel nergens door ontmoedigen. Toen hij later de oorlog in moest, zou dit veerkrachtige optimisme hem kenmerken.

Louie was twintig maanden jonger dan zijn broer, die alles was wat hij niet was. Pete Zamperini was knap, populair, keurig verzorgd, beleefd tegen ouderen en vriendelijk tegen jongeren, vleiend tegen meisjes en gezegend met zo'n helder verstand dat zijn ouders hem al toen hij nog een kind was advies vroegen als ze een moeilijke beslissing moesten nemen. Hij zorgde ervoor dat zijn moeder tijdens het eten kon blijven zitten, ging om zeven uur naar bed, legde zijn wekker onder zijn kussen om Louie, met wie hij het bed deelde, niet wakker te maken. Hij stond om half drie op om een krantenwijk van drie uur te lopen en zette alles wat hij verdiende op een spaarrekening, die het bedrag tot de laatste penny toe zou verzwelgen toen de Depressie toesloeg. Hij had een prachtige zangstem en hij had de galante gewoonte om spelden in zijn broekomslagen te stoppen, voor het geval het kledingbandje van zijn danspartner het begaf. Eenmaal redde hij een meisje van de verdrinkingsdood. Pete had een vriendelijke maar gezagvolle uitstraling waardoor iedereen die hij ontmoette, zelfs volwassenen, zich lieten overtuigen van zijn mening. Zelfs Louie, die er een sport van maakte om naar niemand te luisteren, deed wat Pete zei.

Louie verafgoodde Pete, die zich vaderlijk ontfermde over hem en zijn jongere zusjes, Sylvia en Virginia. Maar Louie stond altijd in de schaduw van Pete. Sylvia herinnerde zich hoe haar moeder in tranen Louie vertelde hoezeer ze wenste dat hij meer op Pete leek. Wat het nog bitterder maakte, was dat Pete's reputatie deels op een mythe berustte. Hoewel Pete voldoende haalde die maar weinig beter waren dan Louie's onvoldoendes, beschouwde de directeur hem als een van de besten van de klas. Op de avond van het klokkenwonder van Tor-

rance zou een goed gerichte zaklamp verklapt hebben dat Pete's benen naast die van Louie in de boom bungelden. En Louie was niet altijd de enige Zamperini-zoon die door de straten rende met eten dat vlak daarvoor nog van de burens was geweest. Maar niemand kwam ooit op het idee om Pete ergens van te verdenken. 'Pete werd nooit gepakt', zei Sylvia. 'Louie altijd.'

In geen enkel opzicht vond Louie aansluiting bij andere kinderen. Hij was klein uitgevallen en in zijn eerste jaren in Torrance hadden zijn longen nog zo'n achterstand door de longontsteking, dat elk meisje in de stad hem te vlug af was. De verschillende delen van zijn gezicht, die zich later zouden ontwikkelen tot een aangenaam geheel, groeiden niet allemaal even snel, wat hem een eigenaardig en schijnbaar onsamenhangend uiterlijk gaf. Zijn oren hingen langs zijn hoofd als pistolen in een holster en daarboven wapperde een ellendige bos zwart haar die hem hoofdbrekens bezorgde. Hij opende de aanval met het hete strijkijzer van tante Margie, bond zijn haar elke avond in een zijden kous en besmeurde het met zoveel olijfolie dat hij onderweg naar school werd achtervolgd door vliegen. Het hielp niets.

En dan had je ook nog zijn etnische achtergrond. In het Torrance van de jaren twintig werden Italianen zo geminacht dat, toen de Zamperini's er aankwamen, buurtbewoners de gemeenteraad verzochten hen buiten de deur te houden. Louie, die voordat hij naar school ging maar een paar woordjes Engels sprak, kon zijn afkomst niet verbergen. Hij overleefde de kleuterschool door zijn mond dicht te houden, maar toen hij in groep 3 '*Brutte bastarde!*' riep tegen een ander kind, verstonden zijn juffen het. Ze vergrootten zijn ellende door hem een jaar te laten overdoen.

Louie was een opvallende jongen. Pesters, die afkwamen op zijn aparte uiterlijk en gedrag en die probeerden Italiaanse vloeken aan hem te ontlokken, begogelden hem met stenen, spotten met hem, sloegen hem en schopten hem. Hij probeerde hen van zich af te schudden door hun zijn lunch aan te bieden, maar ze gaven hem een afranseling en lieten hem bloedend achter. Hij had een einde kunnen maken aan het slaan door weg te rennen of door toe te geven aan zijn tranen, maar dat deed hij niet. 'Je had hem dood kunnen slaan', zei Sylvia, 'zonder dat hij ook maar een kik gaf.' Hij deed zijn handen voor zijn gezicht en liet alles maar gebeuren.

Toen Louie richting zijn tienerjaren ging, werd hij anders. Hij zwierf eenzaam en op zijn hoede door de buitenwijken van Torrance. Hij was slechts bevriend met een aantal bandieten die hem als leider beschouwden. Hij had zo'n smetvrees dat hij niet wilde dat er ook maar iemand dicht bij zijn eten kwam. Hoewel hij ook vriendelijk kon zijn, had hij vaak een kort lontje en kon hij veel herrie schoppen. Hij hield zich stoer, maar vanbinnen had hij verdriet. Kinderen die naar feestjes gingen, zagen hem buiten rondhangen omdat hij de moed niet kon opbrengen om naar binnen te gaan.

Gefrustreerd omdat hij niet in staat was om zichzelf te verdedigen, ging hij zich hierin bewust bekwamen. Zijn vader leerde hem hoe hij een stootkussen moest bewerken en maakte voor hem een lange halter van twee met lood gevulde koffiekannen die vast gelast waren aan een buis. De eerstvolgende keer dat er een pestkop bij Louie in de buurt kwam, dook hij naar links en zwaaide zijn rechtervuist recht in de mond van de jongen. De pester gilte het uit en ging er met een gebroken tand vandoor. Het heerlijke gevoel dat Louie op de terugweg naar huis had, zou hij nooit meer vergeten.

Na verloop van tijd werd Louie's karakter wilder. Zijn lontje werd korter en zijn listen werden sluwder. Hij sloeg een meisje. Hij duwde een juf. Hij bekogelde een politieman met rotte tomaten. Kinderen die hij tegenkwam, vertrokken met een tand door de lip en pesters kwamen erachter dat ze beter met een wijde boog om hem heen konden lopen. Eens zag Louie Pete en een andere jongen in hun voortuin staan. De jongens hadden hun vuist in de aanslag en stonden allebei te wachten tot de ander in actie kwam. 'Louie kon het niet uitstaan', herinnerde Pete zich. 'Hij stond daar en riep: "Sla hem, Pete! Sla hem, Pete!" Ik stond daar te wachten en plotseling draaide Louie zich om en raakte die kerel recht in zijn pens. En toen *rende* hij ervandoor!'

Anthony Zamperini was ten einde raad. De politie leek altijd voor de deur te staan om te proberen Louie tot bezinning te brengen. Er waren buurtbewoners die hij zijn excuses moest aanbieden en er was schade die vergoed moest worden met geld dat Anthony niet kon missen. Anthony, die veel van zijn zoon hield, maar niet goed werd van zijn gedrag, gaf hem regelmatig een flink pak slaag. Eenmaal betrapte hij Louie midden in de nacht toen hij zich door een raam naar buiten worstelde. Hij schopte Louie zo hard tegen zijn achterwerk dat hij met

beide benen van de vloer kwam. Louie slikte de straf zonder een kik te geven en ging vervolgens onverstoord verder met zijn wandaden, simpelweg om te laten zien dat hij het kon.

Louie's moeder, Louise, koos voor een andere strategie. Louie was een kopie van haarzelf, inclusief zijn helderblauwe ogen. Als ze geduwd werd, gaf ze een stoot; als de slager haar een slecht stuk vlees had verkocht, liep ze regelrecht terug naar de slager met de koekenpan in haar hand. Ze hield ervan ondeugend te zijn. Ze goot glazuur over een kartonnen doos en gaf deze als verjaardagstaart aan een buurvrouw, die er prompt met haar mes in bleef steken.

Toen Pete haar vertelde dat hij zijn wonderolie alleen zou opdrinken als zij hem een snoepdoos zou geven, stemde ze daarmee in. Toen hij de wonderolie ophad, gaf ze hem een lege snoepdoos. 'Je vroeg alleen maar om de doos, liefje', zei ze met een glimlach. 'Meer heb ik niet.' En ze begreep wel dat Louie altijd iets leek te moeten uitvretten. Een keer met Halloween verkleedde ze zich als een jongen en ging met Louie en Pete de huizen langs. Kinderen die dachten dat ze een van de plaatselijke bandieten was, grepen haar en probeerden haar broek te stelen. De tengere Louise Zamperini, moeder van vier kinderen, zat flink in de penarie toen de politie haar oppakte voor deelname aan een vechtpartij.

Louise wist dat straf bij Louie averechts zou werken, dus probeerde ze hem op een slinkse manier tot verandering te brengen. Op zoek naar een spion, ging ze Louie's klasgenoten langs met een zelfgebakken taart en kwam terecht bij een jongen die Hugh heette en wiens gulzigheid Louie zou opbreken. Plotseling wist Louise alles wat Louie uitvrat en haar kinderen vroegen zich af of ze een zesde zintuig had gekregen. Louie was er zeker van dat zijn zus Sylvia hem verlinkte, dus weigerde hij samen met haar aan tafel te zitten. Hij at voortaan zijn eten in eenzaamheid, zo uit de geopende ovendeur. Eens werd hij zo woest op Sylvia dat hij achter haar aan door de straten rende. Het was de enige keer in haar leven dat Sylvia hem voor wist te blijven. Ze holde door het steegje en dook de schuur van haar vader in. Louie joeg haar naar buiten door zijn één meter lange slang, die hij als huisdier had, in de kruipruimte te stoppen. Vervolgens sloot ze zichzelf op in de auto en kwam er de hele middag niet uit. 'Het was een kwestie van leven en dood', zei ze zo'n vijfenzeventig jaar later.

Ondanks al haar inspanningen slaagde Louise er niet in om Louie te veranderen. Hij liep weg en zwierf dagenlang door San Diego, waar hij onder een viaduct sliep. Hij probeerde een stierkalf een weide in te rijden, werd op de scherpe stronk van een omgevallen boom geworpen en hinkelde naar huis met zijn gewonde knie verbonden met een zakdoek. Zevenentwintig hechtingen konden hem niet temmen. Hij sloeg eenmaal een jongen zo hard dat zijn neus brak. Hij zette een andere jongen op zijn kop en stouwde papieren zakdoekjes in zijn mond. Ouders verboden hun kinderen bij hem in de buurt te komen. Een boer die woedend was over Louie's dieverij laadde zijn geweer met rotszout en schoot hem tegen zijn achterste. Louie sloeg een jongen zo hard – hij liet hem bewusteloos in een sloot liggen – dat hij bang was dat hij hem gedood had. Toen Louise het bloed op Louie's handen zag, barstte ze in tranen uit.

Toen Louie zich voorbereidde om naar Torrance High, de middelbare school van Torrance, te gaan, had hij meer weg van een gevaarlijke jongeman dan van een ondeugend kind. Deze school zou zijn laatste opleiding zijn. Er was geen geld om te gaan studeren. Anthony's geld was altijd op voordat de week voorbij was, zodat Louise gedwongen was geïmproviseerde maaltijden te bereiden van aubergine, melk, droog brood, wilde paddenstoelen en konijnen die Louie en Pete in de velden schoten. Met zijn onvoldoendes en gebrek aan vaardigheden maakte Louie geen kans op een studiebeurs. Het was onwaarschijnlijk dat hij een baan zou kunnen vinden. De Depressie had toegeslagen en het werkloosheidscijfer naderde de 25 procent. Louie had niet echt ambities. Als je hem gevraagd zou hebben wat hij wilde worden, zou hij 'cowboy' gezegd hebben.

In de jaren dertig werd Amerika verblind door de pseudowetenschap van eugenetica, die beloofde het menselijke ras sterker te maken door de 'zwakken' weg te selecteren uit de geslachtslijn. Tot deze categorie behoorden niet alleen de 'zwakzinnigen', gestoorden en criminelen, maar ook vrouwen die seks hadden buiten het huwelijk (dit werd beschouwd als een mentale ziekte), wezen, gehandicapten, armen, thuislozen, epileptici, mensen die zichzelf bevredigden, blinden, doven, alcoholisten en meisjes wier geslachtsdelen buiten proportie waren. Sommige eugenetici waren voorstander van euthanasie en in

psychiatrische inrichtingen werd dit in stilte op veel mensen toegepast door ‘verwaarlozing met dodelijke afloop’ of regelrechte moord. In een psychiatrisch ziekenhuis in Illinois kregen nieuwe patiënten melk van koeien die besmet waren met tuberculose, in de overtuiging dat alleen de ongewenste mensen eraan zouden sterven. Niet minder dan vier op de tien van die patiënten stierven. Een nog populairder middel van eugenetici was gedwongen sterilisatie. Dit gebeurde met veel ongelukkigen die, bijvoorbeeld door wangedrag, in handen vielen van de overheid. In 1930, toen Louie zijn tienerjaren inging, was Californië dol van eugenetica. De staat zou uiteindelijk twintigduizend mensen steriliseren.

Toen Louie een jonge tiener was, kwam deze werkelijkheid dicht bij huis. Een kind uit de buurt waar Louie woonde, werd bestempeld als ‘zwakzinnig’. Het werd ternauwernood gered van sterilisatie, dankzij een rechtszaak die zijn ouders aanspanden en die gesubsidieerd werd door hun buurtgenoten uit Torrance. Dankzij de hulp van Louie’s broer en zusjes haalde de jongen dikke voldoendes. Louie was altijd maar een paar centimeter verwijderd van jeugddetentie of de gevangenis, en als voortdurende onruststoker, slechte leerling en verdachte Italiaan, was hij precies het soort schurk dat eugenetici eruit zouden willen pikken. Toen hij plotseling beseftte welk risico hij liep, was hij diep geschokt.

Wat er van Louie geworden was, was eigenlijk niet wie hij werkelijk was, beseftte hij. Hij ondernam aarzelende pogingen om aansluiting te zoeken bij anderen. Hij schrobde de keukenvloer om zijn moeder te verrassen, maar ze dacht dat Pete het gedaan had. Terwijl zijn vader buiten de stad was, gaf Louie de motor van de Marmon Roosevelt Straight-8 sedan een grote beurt. Hij bakte koekjes en gaf ze weg. Toen zijn moeder, die de rommel zat was, hem de keuken uit zette, ging hij verder met bakken bij een van de burens. Bijna alles wat hij stal, deelde hij met anderen. ‘Hij had een groot hart’, zei Pete. ‘Louie gaf alles weg, of het van hem was of niet.’

Elke poging die hij deed om zijn fouten recht te zetten, eindigde in een mislukking. Hij trok zich terug, las romans van Zane Grey en wenste dat hij een van de personages daarin was – een man op zijn paard aan de Frontier, afgesneden van de wereld. Hij hing vaak in het theater om wildwestfilms te kijken en raakte de verhaallijn kwijt als hij

naar het landschap staarde. Soms sleepte hij zijn beddengoed de tuin in om alleen te kunnen slapen. Andere nachten lag hij wakker in bed, onder posters van filmcowboy Tom Mix en zijn wonderpaard Tony, gevangen in een gevoel waaruit hij zich niet kon bevrijden.

In de achterste slaapkamer kon hij de treinen langs horen komen. Naast zijn slapende broer luisterde hij naar het zware, lage geluid. Het bezorgde hem kippenvel. Vol verlangen zag Louie zichzelf in de trein zitten, op reis naar een land dat hij niet kon zien; hij werd steeds kleiner en reisde steeds verder, totdat hij uiteindelijk uit het oog verdween.